

**Commissie van Toezicht
Arrestantenzorg
Eenheid Rotterdam**

Jaarverslag 2016

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. De commissie (samenstelling, taken & werkwijze)
3. Bevindingen
 - a. Ontvangst, rondleiding en bezetting
 - b. Huisvesting
 - c. Veiligheid
 - d. Verzorging en bejegening
 - e. Bevindingen van arrestanten
4. Conclusies en aanbevelingen

Bijlagen

1. Overzicht inspectiebezoeken 2016
2. Tabellen – aantal en verblijfsduur (minderjarige) arrestanten 2016

1 Inleiding

In dit jaarverslag brengt de Commissie van Toezicht op de Arrestantenzorg eenheid Rotterdam (CTA) verslag uit van haar werkzaamheden en bevindingen over 2016.

De inspecties in 2016 zijn uitgevoerd op een zestal reguliere cellencomplexen, 2 rechtbanklocaties en een 9-tal locaties met uitsluitend ophoudkamers.

Terugblikkend op het jaar 2016 concludeert de commissie dat de arrestantenzorg in de eenheid Rotterdam over het algemeen op orde is. Dit neemt niet weg dat er, afhankelijk van de locatie, ook momenten en periodes zijn geweest waarin de commissie zich genoodzaakt zag haar zorgen kenbaar te maken over de tijdens inspecties aangetroffen situaties.

De verbeterpunten die de commissie tijdens haar inspecties onder de aandacht brengt van arrestantenverzorgers, worden zoveel mogelijk direct opgepakt. De commissie heeft (ook in 2016) een positief beeld gekregen van de professionaliteit van arrestantenverzorgers: gemotiveerde medewerkers die betrokkenheid tonen bij hun werk. Dit beeld werd bevestigd door diverse, door de commissieleden geïnterviewde arrestanten. Ingesloten kwalificeerden de wijze van bejegening van arrestantenverzorgers als vriendelijk, correct, begripvol en oplossingsgericht; een mooi compliment!

De commissie kan er doorgaans op vertrouwen dat de aan de teamchefs Arrestantentaken (AT) gerichte actie- en knelpunten adequaat worden opgepakt. De commissie is gedurende het jaar 2016 door de teamchefs AT goed op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen m.b.t. de vorming van de Nationale Politie en de effecten daarvan voor het personeel. Met enige regelmaat hebben commissieleden signalen opgevangen dat het reorganisatieproces heeft geleid tot onrust onder medewerkers; de teamchefs AT hebben ook in 2016 derhalve fors moeten investeren in de begeleiding van hun personeel in deze voor hen onzekere tijden.

In hoofdstuk 4 zijn de conclusies en aanbevelingen van de commissie opgenomen n.a.v. de in 2016 gehouden inspecties.

Rechtbanklocaties

Zorgelijk is nog steeds de kwaliteit van arrestantenzorg op beide rechtbanklocaties (Rotterdam en Dordrecht) in de eenheid. Op deze locaties zijn, zoals bekend, uitsluitend ophoudkamers ingericht.

Evenals in 2015 heeft de commissie in 2016 aan de hand van een samen met de teamchef AT opgestelde lijst met aandachts- c.q. verbeterpunten per rechtbanklocatie een 7-tal inspecties uitgevoerd. In 2016 zijn weliswaar een aantal verbeteringen doorgevoerd, maar de commissie moet helaas concluderen dat de meeste verbeterpunten nog niet konden worden gerealiseerd. Dit gegeven ondergraaft het effect van de inspecties.

De commissie heeft tijdens haar inspecties het beeld gekregen dat de focus van arrestantenverzorgers op de rechtbanklocaties vooral ligt op een zo vlot mogelijke doorstroom van arrestanten (tot het 'aanbrengen' ter zitting). In de reguliere cellencomplexen is men juist vooral gefocust op de zorgrelatie met arrestanten. Het belang van een goede zorgrelatie met arrestanten is evident; daarom besteedt de commissie daaraan tijdens haar inspecties op rechtbanklocaties expliciet aandacht.

In december 2016 heeft een afvaardiging van de commissie een constructief gesprek gevoerd met teamchef AT over de situatie op de rechtbanken. Uit dit gesprek werd in elk geval duidelijk dat het reorganisatieproces en de daarmee gepaard gaande veranderingen (zoals verandering van de teamsamenstelling, plaatsing op andere werklocaties en andere leidinggevenden) leidt tot onzekerheid onder het personeel. De teamchef AT die verantwoordelijk is voor de rechtbanklocaties, heeft aangegeven dat hij in 2017 vooral investeert in verbetering van de operationele aansturing op deze locaties, teambuilding met het managementteam en personeelszorg.

De commissie was en is zich ervan bewust dat de realisatie van verbeteringen op rechtbanklocaties vraagt om een voortdurende investering in een nauwe samenwerking met (het bestuur van) de rechtbank en de teamchefs AT. De commissie beseft dat dit een proces is van 'de lange adem'.

In hoofdstuk 4 is een beknopte lijst met aandachtspunten t.a.v. de rechtbanklocaties Rotterdam en Dordrecht opgenomen. De situatie op rechtbanklocaties is ook op landelijke niveau aan de orde gesteld.

Wijze van inspecteren

Evenals in 2015, zijn ook in 2016 zes inspectierondes gepland en uitgevoerd, waarbij in ieder geval de reguliere cellencomplexen en beide rechtbanklocaties werden geïnspecteerd.

De bevindingen van de inspecties worden vastgelegd in een inspectieverslag. De aandachtspunten uit de inspectieverslagen worden onder de aandacht gebracht van de teamchefs AT. Aansluitend op elke inspectieronde vindt een commissievergadering plaats, waarbij in elk geval één van de teamchefs AT een halfuur aansluit en de actualiteiten, vorderingen en knelpunten per locatie toelicht. De inspectiebezoeken worden meestal door één commissielid afgelegd of naar behoefte, door twee leden.

De commissie startte in 2016 met 8 leden. Met ingang van 1 juli 2016 is één lid gestopt met zijn commissiewerkzaamheden. In de loop van 2016 achtte de commissie het noodzakelijk 2 nieuwe leden te werven. In december 2016 is de sollicitatieprocedure gestart, waarna in februari 2017 twee nieuwe CTA-leden zijn geworven; naar verwachting kunnen zij medio 2017 (na afronding van de screenings- en benoemingsprocedure) starten als CTA-lid.

Thema's

Evenals voorgaande jaren bezochten de leden van de commissie zonder aankondiging alle cellencomplexen, op wisselende dagen en tijdstippen. Verdeeld over het jaar heeft de commissie specifiek op een aantal thema's haar aandacht gevestigd tijdens de inspecties.

In 2016 betrof het de volgende thema's: BHV (planning, registratie en evaluatie van oefeningen, aandacht voor suicideprotocol) – Medicatie (opslag en verstrekking van medicatie) – Minderjarige arrestanten (bejegening, zorg, verblijfsduur) – Oneigenlijk gebruik van politiecellen (de opvang / insluiting van verwarde personen en minderjarigen die geen strafbaar feit hebben gepleegd) – Verblijfsduur in gerechtsgebouwen – (Straf)maatregelen n.a.v. recalcitrant of agressief gedrag van arrestanten.

2 De commissie

Samenstelling van de commissie

Met ingang van 1 juli 2016 bestond de commissie uit 7 leden (inclusief de voorzitter). De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris vanuit de politieorganisatie. Bij de samenstelling van de commissie is rekening gehouden met de benodigde maatschappelijke en bestuurlijke deskundigheid en ervaring van leden. De commissieleden worden benoemd voor de duur van ten hoogste 4 jaren. Zij kunnen één maal worden herbenoemd voor ten hoogste 4 jaren.

De functie van secretaris van de commissie werd in 2016 vervuld door de heer F.H.G. Lenferink, werkzaam bij de politie Eenheid Rotterdam. De commissie is samengesteld uit de volgende personen:

De heer M.J. Smit – voorzitter

Mevrouw J. Heijmans – plv. voorzitter

De heer E. Biesbroek

Mevrouw E.E. van der Eng

Mevrouw S. Kos

Mevrouw J. van de Merwe

Mevrouw N. Tonnon

Taken van de commissie

De commissie heeft tot taak toezicht te houden op de arrestantenzorg in de politiecellen (complexen) in de eenheid Rotterdam. Dit is inclusief de cellencomplexen binnen de gerechtsgebouwen. Jaarlijks brengt de commissie een verslag uit over haar werkzaamheden en bevindingen aan de korpschef van politie. Het verslag wordt door de commissie ook ter kennis gebracht van de politiechef en van de burgemeesters binnen de eenheid. Daarnaast heeft de commissie tot taak gevraagd en ongevraagd aan de korpschef advies uit te brengen en inlichtingen te geven over aangelegenheden betreffende de arrestantenzorg.

Werkwijze van de commissie

Artikel 5 Regeling Toezicht Arrestantenzorg

1. De commissie stelt zich regelmatig en op het door haar te bepalen tijdstip door inspecties op de hoogte van de toestand van de arrestantenzorg teneinde haar taken zo goed mogelijk te kunnen vervullen.

2. De leden van de commissie hebben, op vertoon van een door de korpschef vastgesteld legitimatiebewijs waaruit blijkt dat zij lid zijn van de commissie, te allen tijde toegang tot de door de politie gebruikte locaties en vervoermiddelen voor arrestantenzorg, behalve indien het een plaats betreft waar een ingeslotene in het kader van een politieonderzoek wordt gehoord of waar hij medisch wordt onderzocht.

3. De leden van de commissie zijn, ter uitvoering van hun taken, bevoegd alle ingeslotenen en bezoekers van politiecellen en politiecellencomplexen vragen te stellen.

4. De leden van de commissie worden door de politiechef geïnformeerd over de veiligheidsvoorschriften en dienen de op grond daarvan gegeven aanwijzingen door ambtenaren van politie en het personeel, bedoeld in artikel 23, tweede lid, van het Besluit beheer politie, terstond op te volgen.

5. De politiechef brengt alle voor de uitoefening van de taken van de commissie van belang zijnde beleidsvoorschriften en uitvoeringsregels, feiten en omstandigheden, ter kennis van de commissie.

6. Leden van de commissie zijn tot geheimhouding verplicht van al hetgeen hen in de uitoefening van hun taken ter kennis komt behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hen tot bekendmaking verplicht of uit de tenuitvoerlegging van hun taken de noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

7. Van de bevindingen tijdens een inspectie wordt ten behoeve van de voor de arrestantenzorg direct verantwoordelijke leidinggevende een verslag gemaakt. De politiechef ontvangt een afschrift van dit verslag.

3 Bevindingen

a. Ontvangst, rondleiding en bezetting

Inspectiebezoeken

De inspecties van de commissie richten zich in eerste instantie op een zestal reguliere cellencomplexen (politiebureaus) binnen de eenheid Rotterdam en zijn bestemd voor de insluiting van arrestanten met overnachting (Doelwater, Zuidplein, West / Marconiplein, Capelle aan den IJssel, Spijkenisse en Dordrecht); op al deze bureaus zijn tevens ophoudkamers aanwezig voor kortdurende insluiting voor verhoor. Naast de reguliere cellencomplexen, zijn in 2016 ook een aantal locaties met uitsluitend ophoudkamers geïnspecteerd; in paragraaf 3b zijn de bevindingen van de commissie n.a.v. de inspecties op deze locaties opgenomen.

In 2016 heeft de commissie 70 inspectiebezoeken afgelegd en hebben de commissieleden in totaal 72 arrestanten gesproken (waarvan 16 minderjarig). Gedurende het jaar 2016 werden in de eenheid Rotterdam in totaal 37.285 arrestanten ingesloten (ongeveer hetzelfde aantal als in 2015). In de **bijlagen 1 en 2** zijn specifieke gegevens m.b.t. de inspectiebezoeken en verblijfsduur opgenomen.

Ontvangst, rondleiding en bezetting

De commissie is tijdens haar inspectiebezoeken over het algemeen goed en enthousiast ontvangen en begeleid. In een beperkt aantal gevallen verliep de ontvangst en begeleiding minder vlot en correct: Eén inspectie op de locatie Spijkenisse verliep moeizaam, aangezien het betreffende commissielid vanwege extra drukte en hectiek lang moest wachten voorafgaand aan de inspectie. Tijdens een inspectie op de rechtbanklocatie Dordrecht werd een commissielid niet prettig ontvangen: bij de arrestantenverzorgers ontstond irritatie over het feit dat er nu weer een inspectie moest plaatsvinden, waarbij weer dezelfde vragen beantwoord moesten worden.

De commissie heeft tijdens haar inspecties het beeld gekregen dat de focus van arrestantenverzorgers op de rechtbanklocaties meer ligt op een zo vlot mogelijke doorstroom van arrestanten (tot het 'aanbrengen' ter zitting) dan op een zorgrelatie met de arrestanten. In de reguliere cellencomplexen is men juist wel vooral gefocust op die zorgrelatie. Het belang van een goede zorgrelatie met arrestanten is evident; daarom besteedt de commissie tijdens haar inspecties op rechtbanklocaties expliciet aandacht aan een correcte verzorging en bejegening van arrestanten. Bovendien is dit thema regelmatig onderwerp van gesprek met de teamchefs AT.

Bekendheid van de commissie

In 2016 heeft de commissie tijdens een viertal inspecties geconstateerd dat de CTA niet bekend is bij politie- of AZ-medewerkers en/of dat niet bekend is dat inspecties onaangekondigd mogen plaatsvinden. Dit deed zich voor op de locaties Capelle, Rotterdam-Marconiplein, Schiedam-Bijdorplein en de rechtbank Rotterdam. Ook in 2017 blijft dit een punt van aandacht voor de teamchefs AT. De commissie beveelt aan een 'flyer' met namen en foto's van de commissieleden, en een korte vermelding van taken, doel en bevoegdheden van de CTA zowel in hard-copy als digitaal te verspreiden onder AZ- en politiepersoneel (via Intranet politie en in ieder geval opgehangen bij de balies van politiebureaus). Tevens verzoekt de commissie de teamchefs AT frequent aandacht te besteden aan de werkwijze van de commissie tijdens werkoverleggen en briefings.

Bezetting

De commissie heeft ook in 2016 in enkele gevallen signalen ontvangen van arrestantenverzorgers over de door hen ervaren onderbezetting. Dit hield verband met een toegenomen werkdruk (meer arrestanten) bij dezelfde bezetting. Op de locaties Overkampweg in Dordrecht en Zuidplein (R'dam) werd dit één keer gemeld; op de locatie Spijkenisse werd dit tijdens 4 inspecties gemeld.

Op locatie Capelle is tijdens een inspectie in mei 2016 geconstateerd dat vanwege personeelsgebrek op dat moment, het niet mogelijk was om een verwarde arrestant die in een observatiecel was geplaatst, voortdurend (via de camerabeelden) in de gaten te houden. Tijdens het verblijf van betrokkene in de observatiecel, was nog niet bekend of zij een psychiatrisch verleden had en of er sprake was van enig bijzonder medicatiegebruik. Betreffende vrouw was met gepast geweld het politiebureau binnengebracht en vertoonde in de observatiecel afwijkend gedrag: zij lag dan weer een tijd bewegingsloos, dan weer kronkelend op de vloer, krabde zich over haar gehele lichaam, probeerde water uit het toilet te drinken, etc. De acute dienst werd direct ingeschakeld en later werd de ingeslotene per ambulance vervoerd naar het EMC (gedwongen opname met een IBS). De commissie heeft n.a.v. dit incident een spanningsveld geconstateerd tussen enerzijds de verplichting om ingeslotenen die in een observatiecel zijn geplaatst permanent te observeren, en anderzijds de bezettingsgraad op deze locatie.

b. Huisvesting

De commissie heeft geconstateerd dat de huisvestingssituatie in de politiecellencomplexen over het algemeen op orde is. Wel heeft de commissie in 2016 in een aantal gevallen gebreken geconstateerd. Deze gebreken zijn onmiddellijk gemeld aan de betreffende arrestantenverzorgers en de teamchef Arrestantentaken, waarna die gebreken in de meeste gevallen redelijk snel konden worden verholpen. Een aantal noemenswaardige bevindingen van de commissie wordt hieronder kort toegelicht.

Waarneembaarheid dag- en nachtcyclus

Een in het oog springend aandachtspunt is het ontbreken van een tijdsaanduiding in de cellen op de zes reguliere cellencomplexen. Tijdsbesef is voor ingesloten van belang om zich goed te kunnen oriënteren. Verstoring van het dag- en nachtritme ondergraaft het welzijn van ingesloten. Tijdens de in 2016 gehouden inspecties is het de commissie talloze keren ter ore gekomen dat de behoefte aan een klok(je) in de cel onder ingesloten groot is. Alleen al het simpele feit dat arrestanten op elk door hen gewenst moment de tijd kunnen bijhouden en kunnen vaststellen hoelang men ingesloten zit, komt het gedrag van arrestanten en de communicatie tussen arrestanten en arrestantenverzorgers en rechercheurs ten goede. De commissie heeft de teamchefs AT gedurende het jaar meerdere keren verzocht een oplossing te vinden voor dit punt; een concrete suggestie van de commissie was en is het aanbrenge van een klein, plat klokje in of aan de celdeur. Daarmee zijn positieve ervaringen opgedaan in penitentiaire inrichtingen. De teamchefs AT hebben deze optie in beraad en bezien nog of deze optie (ook financieel) haalbaar is. Tot op heden wordt in de reguliere contacten op vaste momenten (eten, douchen, e.d.) de tijd desgewenst aangegeven. De teamchefs AT hebben als alternatief voor een klokje in de cel, aan de commissie voorgelegd of het frequent omroepen van de tijd een optie is. De commissie heeft aangegeven geen voorstander te zijn van deze optie: praktisch lastig uitvoerbaar en op bepaalde tijdstippen ('s avonds / 's nachts) zelfs ongewenst.

Doorspoelen oogdouches en registratie

Op een aantal locaties was in 2016 sprake van een eenmalige onvolkomenheid op dit punt. Op de locatie Overkampweg Dordrecht werd eind 2015 nog geconstateerd dat het doorspoelen van de oogdouches niet geheel op orde was; dit is begin 2016 opgelost door deze taak standaard te beleggen bij de nachtdienst. Op de locatie Zuidplein is na een eenmalige gebrekkige registratie de administratie op orde gebracht. Op de locatie Spijkenisse bleek in een enkel geval dat één van de twee oogdouches een aantal weken niet was doorgespoeld. Op de locatie Marconiplein werd tijdens een inspectie aangegeven dat de oogdouches door de nachtdienst worden doorgespoeld; een aftekenlijst ontbrak echter. Bijzondere aandacht had de commissie voor de locatie Capelle, waar gedurende drie achtereenvolgende inspecties werd geconstateerd dat niet kon worden aangegeven of de oogdouches regelmatig werden schoongespoeld. Uiteindelijk heeft men aangegeven dat de nachtdienst zorgdraagt voor spoeling, maar een aftekenlijst ontbrak langere tijd (werd november 2016 opgelost). Op de locatie Doelwater bleek tijdens een tweetal inspecties dat de aftekenlijst / registratie ontbrak, waardoor niet kon worden vastgesteld of en wanneer de oogdouches daadwerkelijk gespoeld werden.

Temperatuur en ventilatie

Op locaties Doelwater en Spijkenisse is tijdens 2 inspecties geconstateerd dat het te warm was op de cellen, met name op warme dagen (bleek sprake van een gebrekkige ventilatie / airco); dit werd door meerdere arrestanten aangegeven. Dit probleem werd tijdelijk opgelost door de verwarming per cel handmatig in te stellen. Op locatie Zuidplein werd een enkele keer een gebrekkige ventilatie in de ruimte van de controlepost geconstateerd. Op locatie Capelle bleek tijdens een inspectie dat de verwarming in de cellen voorbij de centrale post defect was; dit gebrek is niet meteen, maar later wel gerepareerd. In perioden van kou werden er dekens uitgereikt.

Schoonmaak cellencomplexen

Op locatie Spijkenisse verrichten arrestantenverzorgers, indien de schoonmaakploeg daar niet aan toe komt, schoonmaakwerkzaamheden (o.a. de luchtplaats). Een enkele keer bleek dat de luchtplaats vol met peuken lag; dit is opgepakt en bleek bij de volgende inspectie weer op orde.

Op locatie Zuidplein is de schoonmaak prima op orde. Met ingang van mei 2016 is de schoonmaakfrequentie opgevoerd naar 2x per dag en heeft geleid tot grote tevredenheid onder arrestantenverzorgers. Ook op locatie Capelle is men zeer tevreden over de schoonmaak: het cellencomplex wordt zowel 's ochtends als 's avonds en in het weekend schoongemaakt.

Locaties met uitsluitend ophoudkamers

Op verzoek van de commissie heeft de teamchef AT een locatielijst (d.d. 26-01-2016) beschikbaar gesteld. Op deze lijst is aangegeven dat de eenheid Rotterdam beschikt over in totaal 36 locaties (bureaus) met uitsluitend ophoudkamers, waarvan er slechts 7 in gebruik zijn.

De commissie merkt op dat, blijkens de uitgevoerde inspecties in 2016, deze lijst helaas niet meer 'up to date' is. Geconstateerd is dat het aantal vermelde ophoudkamers per locatie niet altijd correct is en dat enkele locaties met ophoudkamers die volgens de lijst niet meer in gebruik zijn, nog wel degelijk worden gebruikt (soms sporadisch, soms vaker). Deze onduidelijkheid geeft een verwarrend beeld bij de commissieleden en maakt dat de inspecties minder efficiënt kunnen worden uitgevoerd. De teamchef AT heeft reeds vaker aangegeven dat niet geheel kan worden uitgesloten dat soms van de faciliteiten van deze locaties gebruik gemaakt wordt, juist om onnodige of te lange transportbewegingen met arrestanten in het grote gebied van de eenheid te voorkomen. Uiteraard blijft de commissie er op toezien dat een dergelijk verblijf zo kort mogelijk is.

De commissie heeft reeds ter gelegenheid van het Jaarverslag 2015 heldere conclusies en aanbevelingen verbonden aan de door de commissie geconstateerde situatie rondom ophoudkamers. Deze conclusies en aanbevelingen (**zie hoofdstuk 4**) zijn ook nu nog steeds onverkort van kracht en worden hierbij wederom onder de aandacht gebracht van de teamchefs AT en de eenheidsleiding van de politie Rotterdam.

In 2016 heeft de commissie een 9-tal locaties met uitsluitend ophoudkamers geïnspecteerd. Ter illustratie van en aanvulling op het voorgaande, zijn hieronder de bevindingen vermeld n.a.v. deze inspecties.

- Ridderkerk – Kievitsweg – 4 ophoudkamers

Het gebouw is begin 2016 opgeleverd, zag er zeer netjes en nieuw uit. Ondanks dit, toch een aantal aandachtspunten: geen ruimte voor eventuele medicatie op te bergen (kan immers ook nodig zijn bij kort verblijf) – geen ruimte voor het opbergen van de fouilleringszakken – geen BHV kast opgehangen (staat nog op de grond in een berging) en geen aftekenlijst – geen klok (noodzakelijk voor oriëntatie) – geen huisregels aanwezig – men is vuurwapen- en pepperspray-dragend (niet toegestaan) – BHV is een groot aandachtspunt: de visie van de aanwezige medewerkers was dat zij allemaal hulpverleners zijn en daarom BHV eigenlijk overbodig is. Op de vraag wat er dan bij een calamiteit wordt gedaan als er mogelijk 4 ingesloten zijn, antwoordde men dat dit wel goed zou komen. Een BHV-oefening kon men zich niet herinneren en er was geen BHV-verslaglegging. Niet gegarandeerd kon worden dat er altijd een BHV'er aanwezig is. Tevens werd gesteld dat in meer complexe zaken en indien sprake is van arrestanten met medische indicatie of agressief gedrag, wordt uitgeweken naar de cellencomplexen Spijkenisse of Zuidplein.

- Vlaardingen – Delftseveerweg – 5 ophoudkamers (niet in gebruik)

Volledig in orde, keurige en schone gang met ophoudkamers, die echter niet in gebruik zijn; het personeel ervaart dit als een volstrekt nutteloze investering (na de grondige verbouwing van vorig jaar). Men was stellig dat er niemand verblijft. Overigens een zeer vriendelijke ontvangst. Alle arrestanten uit het gebied Waterweg Noord gaan naar Rotterdam-Marconiplein.

- Schiedam – Bijdorpplein – 4 ophoudkamers (waarvan 3 in gebruik)

Bij aanmelding aan de balie moest betreffend commissielid zich volledig legitimeren en werd zijn pas meegenomen "naar achter" als reactie op de vraag of hij de dienstdoende wachtcommandant kon spreken. Te woord gestaan door een hoofdinspecteur die nog nooit van de Commissie van Toezicht Arrestantenzorg had gehoord. De OPCO was beschikbaar en wel volledig bekend met de CTA. Het cellencomplex (meerdere cellen, compleet met ruimte voor arrestantenverzorgers) kon vanwege de geweldige hoeveelheid opslag en rommel niet worden betreden. De deuren van de cellen waren overigens verwijderd. Kortom niet in gebruik en zou dus ook absoluut niet kunnen.

In het complex (bouwkundig een geheel apart deel van het bureau zoals in meerdere politiebureaus in de eenheid) bevond zich een gang met een viertal ophoudkamers. Eén daarvan was meer als werkruimte ingericht, maar de overige drie waren klaar voor gebruik en deze worden overigens wel eens daadwerkelijk gebruikt voor minder gewichtige zaken / kortdurend verblijf van arrestanten (art. 8 WVV / winkeldiefstallen).

Tijdens de inspectie bleek dat er veel begrip was voor het feit dat de CTA ook aandacht heeft voor de ophoudkamers. De OPCO (tevens HOVJ) onderschreef het belang van gedegen toezicht op ingeslotenen die zich in ophoudkamers bevinden. Overigens werd het als een gemis ervaren dat er niet méér gebruik gemaakt kon worden van de ophoudkamers. Als districts bureau is er immers een recherche-afdeling aanwezig en zouden de eerste verhoren daar eigenlijk prima kunnen plaatsvinden. Dit beperkt het aantal verplaatsingen en scheelt dus tijd. De praktijk is nu dat in voorkomende gevallen de arrestant (al dan niet direct samen) met de rechercheur naar de locatie Rotterdam-Marconiplein gaat om aldaar de zaak verder te behandelen.

- Rotterdam – Taborstraat – 2 ophoudkamers (niet in gebruik)

Uit het Deelverslag Arrestantenzorg Eenheid Rotterdam van de Inspectie van Veiligheid en Justitie (juni 2015) bleek reeds dat de twee ophoudkamers op deze locatie niet (meer) in gebruik zijn.

Op 19 oktober 2016 was niemand aanwezig. Op 20 oktober 2016 was wel personeel aanwezig. De ophoudkamers op deze locatie worden inderdaad in geen enkel geval meer gebruikt. De arrestanten die voorheen naar het politiebureau aan de Taborstraat werden gebracht, worden nu direct naar het politiebureau Capelle-Slotlaan vervoerd. De ophoudkamers op deze locatie worden ook niet gemist en fungeren nu als opslagplaats. De deuren van de ophoudkamers zijn echter niet verwijderd.

- Rotterdam – Maashaven N.Z. – 2 ophoudkamers

Er zijn op deze locatie twee goedgekeurde (schone) ophoudkamers. Er worden uitsluitend personen ingesloten die designaleerd staan en zij die zich in dat kader melden bij dit politiebureau. Deze arrestanten worden vanuit deze locatie direct in een ophoudkamer geplaatst in afwachting van overplaatsing naar politiebureau Zuidplein. Dergelijke gevallen komen gemiddeld slechts 5 à 10 keer per jaar voor. Het verblijf duurt gemiddeld tussen de ½ uur – 2 uur. Huisregels worden niet verstrekt. Gelet op het kortdurende verblijf, worden evenmin luchtmomenten, voedsel en tijdschriften aangeboden.

- Rotterdam – Groene Hilledijk – 2 ophoudkamers (niet in gebruik)

Het bureau was tijdens het inspectiebezoek onbemand. Betreffend commissielid heeft via het 3D-aangifteloket aangebeld en werd doorverbonden met een agent van het basisteam Feyenoord, die aangaf dat de twee ophoudkamers op deze locatie niet meer worden gebruikt, ook niet bij uitzondering. De deuren van de ophoudkamers zouden overigens niet zijn verwijderd.

- Rotterdam – Heiman Dullaertplein – 4 ophoudkamers (niet meer in gebruik / afgestoten)

Op deze locatie zouden 4 ophoudkamers beschikbaar zijn. Het politiebureau zou gevestigd zijn in een pand met meerdere organisaties, zoals de gemeente Rotterdam. Bij aankomst bleek het politiebureau gedeelte niet bezet / gesloten. Medewerkers van de gemeente Rotterdam gaven aan dat de politie onlangs het pand had verlaten.

- Rotterdam – Noord – 5 ophoudkamers

Er waren geen arrestanten op tijdstip van de inspectie. Gemiddeld gebruik is ongeveer 1 keer in de week, meer niet, eerder minder. De ophoudkamers zijn groot en schoon, met daglicht en worden gebruikt voor jeugdigen die op hun ouders moeten wachten, of voor art 8 WVV. Als men denkt dat het langer dan een uur gaat duren, kijkt men uit naar een cellencomplex (Marconiplein); men kijkt tevens uit naar Marconiplein indien sprake is van verwarde en/of agressieve personen, voor medicatie, en indien sprake is van andere situaties waarbij de veiligheid in het geding zou kunnen zijn.

Omdat er nooit langer dan 2 uur opgehouden wordt, zijn er geen voedselvoorzieningen. Duidelijk merkbaar is de goede en vriendelijke sfeer op het bureau, waarbij men oog heeft voor het welzijn van de arrestant. Het cellencomplex is keurig afgesloten en de deuren zijn verwijderd.

- Maassluis – Westlandseweg – 3 ophoudkamers (niet meer in gebruik)

Aanleiding voor de inspectie op bureau Maassluis was de regeling intocht Sinterklaas op 12 november 2016. Het politiebureau was daartoe tijdelijk in gebruik genomen als extra opvanglocatie voor arrestanten, naast de opvang op de locaties Doelwater en Marconiplein in Rotterdam. Voor de eerste opvang van arrestanten op de locatie Maassluis werd gebruik gemaakt van een grote DV&O bus en

een zestal arrestantenbusjes, aangezien de ophoudkamers niet meer in gebruik waren. Vanwege de aanvoer van een groot aantal arrestanten (193), werd direct buiten het bureau een geïmproviseerde 'ARAF-intake' georganiseerd. Na de eerste afhandeling (o.a. fouillering) werden de arrestanten voor verdere afhandeling het bureau binnengebracht, waarbij gebruik werd gemaakt van de binnenplaats van het bureau. Doel was om de arrestanten zo snel mogelijk administratief af te handelen. Uiteindelijk werden de arrestanten na afloop van dit proces, geplaatst in de genoemde bussen, om hen daarna af te zetten bij het CS-Rotterdam (heenzending). De arrestantenverzorgers hebben tijdens dit proces goed werk verricht; er deden zich geen incidenten voor. Wel merkte de commissie op dat tijdens dit proces de 6-uurs termijn onder druk kwam te staan en wellicht werd overschreden.

c. Veiligheid

Ontruimingsplannen – vluchtroutes – BHV(oefeningen)

In de eerste plaats heeft de commissie tijdens haar inspecties in 2016 geconstateerd dat de aanwezigheid van en bekendheid met ontruimingsplannen (ook wel calamiteiten- of bedrijfsnoodplan), de aanwezigheid van BHV'ers en de aanduiding en bereikbaarheid van vluchtroutes op de reguliere cellencomplexen, op een enkele uitzondering na, prima op orde is.

In de tweede plaats merkt de commissie op veel waarde te hechten aan de planning, uitvoering, registratie en evaluatie van BHV-oefeningen. Het is evident dat frequente, praktijkgerichte training cruciaal is voor de veiligheid van arrestanten en arrestantenverzorgers, noodzakelijk is voor de ontwikkeling van de vaardigheden en competenties van arrestantenverzorgers en hun zelfvertrouwen versterkt. Reden voor de commissie om ook in 2016 tijdens haar inspecties expliciet aandacht te besteden aan dit onderwerp.

De teamchefs AT hebben begin 2016 een planning BHV-oefeningen opgesteld. Voor de zes reguliere cellencomplexen werden in ieder geval 2 BHV-oefeningen gepland in 2016 (1x in het voorjaar / 1x in het najaar), met als onderwerpen: ontruimings-/brandoefening, EHBO, communicatie en (poging) suicide. Daarnaast zouden op elke eerste werkdag van de maand op elke locatie zogenaamde 'table-top' oefeningen gehouden worden. De teamchefs AT hebben deze planning in de eerste helft van 2016, naar volle tevredenheid van de commissie, voortvarend uitgevoerd. Helaas heeft de commissie moeten constateren dat ná de zomerperiode aanzienlijk minder aandacht is besteed aan de uitvoering van BHV-oefeningen. Daarnaast gevraagd, hebben de teamchefs AT aangegeven dat de vanaf september/oktober nog gepland staande BHV-oefeningen vanwege personeelstekort helaas geen doorgang meer konden vinden. Voor het jaar 2017 wordt door de teamchefs AT nog een nieuwe planning opgesteld; tot op heden (april 2017) is dat nog niet gerealiseerd.

De commissie spreekt haar zorg uit over het uitblijven van de vereiste BHV-oefeningen (ook t.a.v. de locaties met uitsluitend ophoudkamers die in gebruik zijn). Niet uitgesloten kan worden dat arrestantenverzorgers hierdoor op termijn onvoldoende geprepareerd, toegerust of getraind zijn om noodsituaties en calamiteiten op adequate wijze het hoofd te kunnen bieden. De commissie wijst in deze ook op het belang van de geoefendheid van arrestantenverzorgers in werkinstructies en protocollen (b.v. hoe te handelen bij (pogingen) suicide). De reeds genoemde 'table-top' oefeningen zijn in dit verband 'slechts' aanvullend.

Het is de commissie tijdens haar inspecties opgevallen dat de evaluatieverslagen van BHV-oefeningen in veel gevallen niet voorhanden waren, dan wel niet konden worden getoond.

Mogelijk is overigens dat deze verslagen wel geregistreerd en gearchiveerd worden.

De commissie acht het vooral van belang dat er daadwerkelijk geoefend, geëvalueerd en uitgeleerd wordt. De commissie beveelt derhalve aan om de 'best practices' uit deze evaluaties breed te delen (met en tussen groepen arrestanten-verzorgers op verschillende locaties).

Ter illustratie van en in aanvulling op het voorgaande, worden hieronder nog enkele noemenswaardige bevindingen van de commissie vermeld n.a.v. de inspecties op de zes reguliere cellencomplexen.

Overkampweg Dordrecht

In het voorjaar heeft de commissie tijdens een inspectie op deze locatie geadviseerd om BHV-oefeningen vaker te laten plaatsvinden, een (poging) suicide deel te laten uitmaken van de oefening en de oefeningen te evalueren. Na de zomer gaven arrestantenverzorgers echter aan dat zij niet wisten of en wanneer ontruimings- en BHV-oefeningen waren gehouden. Tijdens een inspectie in het najaar gaf men aan dat er geen BHV-oefeningen plaatsvinden, maar dat een ieder wel BHV bevoegd is. Tevens gaf men aan dat de 'table-top' oefeningen de reguliere oefeningen niet kunnen vervangen.

Doelwater

In het voorjaar heeft de commissie de arrestantenverzorgers gecomplimenteerd voor de voortvarende aanpak van de BHV / veiligheid op deze locatie: gesteund door de leiding investeert het personeel in het op peil houden en waar nodig verbeteren van de BHV (b.v. ontruimingsplannen zijn verspreid opgehangen in het cellencomplex). Tijdens inspecties na de zomer, heeft de commissie geconstateerd

dat verslagen van BHV-oefeningen niet verspreid werden onder het personeel, dan wel niet bekend waren onder medewerkers. Tevens werd aangegeven dat medewerkers (nog) niet hadden geoefend met het suicideprotocol. Tegen het jaareinde gaven arrestantenverzorgers aan dat er geen oefeningen meer gepland werden.

Zuidplein

Gedurende de eerste helft van 2016 heeft de commissie vastgesteld dat arrestantenverzorgers goed op de hoogte waren van de vorige en geplande ontruimingsoefeningen; men was enthousiast over het oefenen met het suicideprotocol.

Marconiplein

Tijdens een inspectie in de zomer, bleek dat arrestantenverzorgers BHV oefeningen niet konden benoemen en men ook geen verslaglegging kon vinden.

Capelle aan den IJssel

In het voorjaar hebben arrestantenverzorgers tijdens een inspectie aangegeven dat niet wordt geoefend met het suicideprotocol. Tevens konden de arrestantenverzorgers geen verslag van de laatstgehouden BHV-oefening (maart 2016) tonen. Men was ook niet bij deze BHV-oefening aanwezig geweest en men gaf aan dat het rooster-technisch lastig is om zoveel mogelijk medewerkers bij een BHV-oefening te betrekken.

Tijdens een tweetal inspecties (in de zomer en het najaar) hadden arrestantenverzorgers aangegeven dat men zelf maandelijks zou gaan oefenen op BHV-aspecten en het suicideprotocol; men zou van deze zelf georganiseerde oefening ook zelf een verslag maken. Het is de commissie echter niet gebleken dat dit voornemen gerealiseerd is.

Spijkenisse

Na de voltooiing van de renovatie van dit complex heeft de commissie in februari 2016 extra aandacht gevraagd voor een aantal te verbeteren aspecten: onder meer het duidelijk aangeven van de vluchtroute / nooduitgang (noodverlichting en bordjes) en de zichtbare aanwezigheid van een actueel ontruimingsplan. De realisatie van deze verbeteringen heeft enkele maanden op zich laten wachten. Na een inspectie in maart en mei bleek dat de vluchtroute uitsluitend was aangegeven in het kantoorgedeelte en het gedeelte van de voorlopige arrestantenverblijven; in het cellencomplex was nog geen vluchtroute met borden aangegeven. De ontruimingsplattegrond was uitsluitend aangebracht in het kantoor, niet in het cellencomplex. Reden is dat de arrestanten dan kunnen zien hoe ze zouden kunnen ontsnappen. Tijdens een inspectie in augustus bleken genoemde aspecten volledig en correct gerealiseerd.

Tijdens een drietal inspecties in mei, augustus en oktober bleek dat arrestantenverzorgers geen verslaglegging konden tonen over gehouden BHV-oefeningen. De laatste hen bekende BHV oefening was gehouden in april 2016.

Inspecties tijdens BHV-oefeningen en evenementen

De commissie heeft in de eerste helft van 2016 een zestal BHV-oefeningen bijgewoond op de locaties Doelwater (2x), Marconiplein, Zuidplein, Capelle aan den IJssel en Spijkenisse. De bevindingen van de commissie n.a.v. het bijwonen van deze oefeningen zijn hieronder per bezochte locatie kort vermeld en onderschrijven nogmaals het belang van planning, consequente uitvoering en evaluatie van BHV-oefeningen. Dankzij deze oefeningen konden een aantal gebreken of tekortkomingen worden gedetecteerd die anders waarschijnlijk aan de aandacht van arrestantenverzorgers en leiding zouden zijn ontsnapt.

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat de in de eerste helft van 2016 gehouden BHV-oefeningen, professioneel en in een open sfeer werden uitgevoerd; er was sprake van een grote bereidheid tot leren. De commissie beveelt aan om zoveel mogelijk arrestantenverzorgers te betrekken bij BHV-oefeningen en opgedane ervaringen breed te delen. De deelname van medewerkers uit de Noodhulp aan deze oefeningen bleek duidelijk een meerwaarde te hebben: meer begrip voor elkaars werkzaamheden en belangen, en uitwisseling van adviezen. Ook de deelname van figuranten aan oefeningen leverde meerwaarde op (een groter realiteitsgehalte van de oefening).

Doelwater

Op deze locatie is tijdens een tweetal trainingdagen (in februari en mei) op diverse BHV-onderdelen geoefend. Op de eerste dag is geoefend op de procedures suicide, ontruiming bij brand en de schildprocedure (overbrengen lastige agressieve arrestant van reguliere cel naar observatiecel). De onderscheiden oefeningen werden kort geëvalueerd en enkele keren herhaald met zichtbare verbetering. De oefeningen werden naar het oordeel van de commissie professioneel en serieus uitgevoerd: de sfeer was open en de bereidheid tot leren was groot. Bij de oefeningen werden ook politiemensen van het TCO (Team Collegiale Ondersteuning, een team t.b.v. de opvang van politiemedewerkers na een traumatische ervaring) en de Noodhulp betrokken; een meerwaarde voor de kwaliteit van de oefeningen!

Op de tweede dag is geoefend op ontruiming, communicatie en de zogenaamde 'escape-chair' (speciale stoel om niet-zelfredzame mensen in een noodsituatie z.s.m. in veiligheid te brengen). Gebleken is dat het tijdens noodsituaties belangrijk is een goed overzicht te hebben van alle vertrekken en deze ook alle na te lopen (o.a. ook BHV-kasten en kleedkamers en toiletten van personeel). Door de communicatieoefening hebben medewerkers geleerd om via de portofoon met korte, heldere instructies elkaar op afstand door het cellencomplex te loodsen; zeer aan te bevelen voor andere cellencomplexen! Het werken met de 'escape-chair' bleek lastiger dan gedacht: het vereist kracht en behendigheid om een belaste stoel te verplaatsen in een trappenhuis; extra training is vereist.

Marconiplein

Geoefend werd een ontruiming n.a.v. een brandmelding. De opbouw en de verdere uitvoering van de oefening verloopt goed. Er worden 3 cellen ontruimd; men heeft de BHV-spullen (o.a. hesjes en 'tie-raps') snel gereed; de ontvangst van de brandweer wordt voorbereid / de plattegrond wordt klaargelegd; de arrestanten werden daarna gerustgesteld. Evaluatiepunt is dat men tijdens een brand in een cel, de celdeur niet open moet laten staan en eenmaal ontruimde cellen duidelijk moet markeren met een viltstift.

Zuidplein

Een leerzame oefening waarbij getraind werd op diverse BHV-onderdelen: een portofoon-oefening in het doorgeven van lange berichten (met geconstateerd verlies aan details aan het einde van de communicatielijlijn), poging suicide (ook hier bleek dat er meer aandacht voor details in de berichtgeving nodig was), reanimatie (reanimatie op een bed blijkt onhandig; blijf zo lang mogelijk in gesprek met een patiënt) en ontruiming (men was één arrestant vergeten uit de cel te halen; niet alle arrestanten hadden 'tie-raps' om). Tot slot werd geconstateerd dat de voorbereiding / organisatie van een oefening beter kan en moet: mét een draaiboek en tijdschema.

Capelle

Gepland was een oefening op de onderdelen brand en ontruiming, suicide en aantreffen van een explosief. Vanwege een te magere bezetting, konden de twee laatste onderdelen helaas geen doorgang vinden. De commissie constateerde dat de arrestantenverzorgers weliswaar voldoende kennis hebben van BHV-protocollen, maar dat de deelnemende arrestantenverzorgers onvoldoende praktijkervaring bleken te hebben: de oefening verliep in een te laag tempo met onvoldoende scherpte in de uitvoering van BHV-aspecten. Door de relatief magere bezetting die dag, verliep de rolverdeling onoverzichtelijk (rollen liepen door elkaar). Na herhaling van de oefening constateerde de commissie wel enige verbetering in de uitvoering van de oefening. Gemist werd de deelname van executieve collega's uit de Noodhulp. De aanwezigheid van brandweerlieden was zeer waardevol: zij gaven bruikbare adviezen over de wijze van betreden en achterlaten van cellengangen, logische routes, opvangplaatsen, etc.

Spijkenisse

Het belang en de meerwaarde van frequent oefenen op BHV-aspecten blijkt ook nu weer overduidelijk. Tijdens een BHV-oefening op deze locatie in april, is getraind op de onderdelen brand en ontruiming, een arrestant die onwel is geworden en een in de fouillering aangetroffen explosief. Door de oefening konden de volgende gebreken / tekortkomingen worden gedetecteerd: Men was onvoldoende op de hoogte van de te nemen stappen in de procedure 'aantreffen onwel geworden arrestant'. Het ambulancepersoneel werd niet conform de procedure ontvangen (verondersteld werd dat ambulancepersoneel de routing in het complex wel zou kennen). De centrale ontgrendeling van

cellen werkte niet naar behoren (een aantal cellen bleef gesloten). Centrale ontgrendeling vindt plaats per groep cellen, dus bij brand in één van die cellen wordt ook de deur van die cel ontgrendeld met gevaar voor het overslaan van de brand.

Ook in 2016 heeft de commissie extra aandacht besteed aan inspecties tijdens grootschalige evenementen. Het betrof de volgende evenementen: Oud & Nieuw (2015-2016), de bekerfinale Feyenoord – FC Utrecht en daarna de huldiging van Feyenoord (24 april), Rotterdam Unlimited (30 juli) en de intocht van Sinterklaas in Maassluis (12 november).

De Oud & Nieuw-inspectie in Rotterdam wordt door het betreffende commissielid benut voor een rondleiding langs een aantal politiebureaus met de teamchef AT. Hierdoor werd in betrekkelijk korte tijdsbestek een impressie verkregen van de cultuurverschillen per politiebureau / cellencomplex. Overeenkomst tussen alle locaties was dat men goed was voorbereid op O&N. De teamchef besteedde expliciet aandacht aan zijn personeel, hetgeen merkbaar werd gewaardeerd door de arrestantenverzorgers. Overigens schroomden de arrestantenverzorgers niet om hun ervaringen en zorgen openlijk te uiten. Oudejaarsnacht op de locatie Overkampweg te Dordrecht verliep in het begin van de nacht in een wat gespannen sfeer, aangezien meerdere arrestanten werden verwacht uit verschillende plaatsen. Door een speciale procedure konden de arrestantenverzorgers zich focussen op de intake van arrestanten. Tevens werd het transport van arrestanten versterkt met een speciale bus. Hierdoor wijzigde de aanvankelijk enigszins chaotische situatie langzaam maar zeker in een overzichtelijke, rustige setting.

Tijdens de bekerfinale Feyenoord – FC Utrecht heeft een commissielid voornamelijk geïnspecteerd op de inrichting van bedrijfsprocessen en de organisatie / voorbereiding van het evenement. Op locatie Doelwater werd gewerkt met de ARAF-regeling (afhandeling arrestanten d.m.v. snelle intake, meteen via de HOVJ en z.s.m. met eventuele boete heenzenden). De kelder van het complex werd ingericht voor de opvang en foullering van grote groepen arrestanten; de ruimte werd ingedeeld in een aantal compartimenten, waarbij Feyenoord en Utrecht fans gescheiden konden worden opgevangen. Achteraf bleek dat de kelder niet in gebruik genomen hoefde te worden, zodat helaas niet kon worden vastgesteld hoe deze wijze van opvang zou werken. Opmerkelijk was dat tijdens de regeling weinig informatie over de situatie rondom de Kuip binnenkwam bij de chef arrestantenzorg.

De commissie is overigens zeer content met de uitstekende wijze waarop leidinggevend politiepersoneel hen tijdens de evenementen heeft begeleid en geïnformeerd.

Suicideprotocol

De commissie heeft reeds eerder opgemerkt dat niet uitsluitend bekendheid met en het snel kunnen raadplegen van het suicideprotocol, maar ook de geoefendheid met het protocol van cruciaal belang is voor het veilig en adequaat optreden in geval van een suicide(poging). In de vorige twee paragrafen heeft de commissie daar reeds uitvoerig over gerapporteerd.

Ten aanzien van de bekendheid met en het snel kunnen raadplegen van het suicideprotocol heeft de commissie in 2016 nauwgezet geïnspecteerd en eventuele knelpunten direct onder de aandacht gebracht van de teamchef Arrestantentaken. De commissie is content met de wijze waarop de leiding AZ deze aandachtspunten heeft opgepakt. Ook in 2016 is het overigens nodig gebleken dat de teamchef Arrestantentaken onder alle arrestantenverzorgers (nogmaals) kenbaar moest maken dat alle protocollen (dus ook het suicideprotocol) te vinden zijn op een vaste locatie van het Intranet.

Het is de commissie tijdens inspecties gebleken dat men op de meeste locaties bekend was met het suicideprotocol en dit protocol direct kon tonen. Op de locaties Overkampweg Dordrecht, Doelwater en Marconiplein, bleek dit in eerste instantie niet op orde, maar na interventie van de commissie werd dit daarna hersteld, hetgeen ook bleek uit latere inspecties.

Afleggen van wapens (vuurwapens / pepperspray)

In augustus 2016 werd duidelijk dat in het nieuwe Landelijk Reglement Arrestantenzorg, ten onrechte een verbod was opgenomen om pepperspray te dragen in cellencomplexen en ruimtes waar zich ingesloten bevinden. Dit heeft tot na de zomerperiode in 2016 geleid tot onduidelijkheid bij

arrestantenverzorgers, politiemedewerkers en bij commissieleden tijdens de uitvoering van inspecties. Het verbod op het dragen vuurwapens in cellencomplexen daarentegen, was en is evident.

Tijdens de in 2016 uitgevoerde inspecties heeft de commissie slechts in een beperkt aantal gevallen geconstateerd dat politiemedewerkers dit verbod niet hebben nageleefd. Arrestantenverzorgers geven aan dat zij in die situaties politiemedewerkers daarop aanspreken; meestal volgt men dan, soms na enig aandringen, de aanwijzingen van arrestantenverzorgers op.

Op de locatie Zuidplein bleek handhaving van dit verbod in 2016 een hardnekkig probleem, dit terwijl dat verbod duidelijk was aangegeven op de deuren van de cellengang. Politiepersoneel negeerde het verbod om uiteenlopende redenen: er hadden zich nog geen incidenten voorgedaan als gevolg van het dragen van vuurwapens in de cellengang, even snel in en weer uit de cellengang is geen probleem en het verbod zou niet gelden voor de fouilleringsruimte. Pas na vijf inspecties constateerde de commissie op deze locatie enige gedragsverandering: vuurwapens werden meestal afgelegd; indien dit bij uitzondering niet gebeurde, werd daar op verzoek van de arrestantenverzorger alsnog aan voldaan. Op de locatie Capelle heeft een commissielid tijdens een inspectie geconstateerd dat politiemedewerkers voortdurend in en uit het cellencomplex liepen, zonder hun vuurwapens af te leggen; dit terwijl het verbod duidelijk zichtbaar op borden was aangegeven. Het commissielid heeft betreffende politiemedewerkers daarop aangesproken.

De commissie beveelt aan de regelgeving en het beleid omtrent het dragen en afleggen van wapens in cellencomplexen en andere ruimtes waarin ingeslotenen worden opgehouden, frequent onder de aandacht te brengen van politiemedewerkers tijdens werkoverleggen en briefings.

d. Verzorging en bejegening

Medicatie (bewaren en verstrekken)

De norm voor de opslag en het verstrekken (uitzetten) van medicijnen is, dat de voor arrestanten bestemde medicijnen bewaard dienen te worden in speciaal daarvoor bestemde bakjes en (afsluitbare) medicijnkasten. De overgebleven, ongebruikte medicijnen dienen gedeponeerd te worden in een daarvoor bestemde en af te sluiten (brieven)bus, die door een arts regelmatig wordt geleegd. De medicijnen dienen in principe uitgezet te worden door een arts (de arts is en blijft vanaf het eerste contact met de arrestantenverzorger of een arrestant, verantwoordelijk voor de inschatting van de medische situatie en de medicatieverstrekking). De commissie heeft tijdens haar inspecties geconstateerd dat deze norm / werkwijze meestal wel, maar in enkele gevallen niet consequent wordt toegepast.

Ten aanzien van de opslag van medicatie werd op een aantal locaties geconstateerd dat medicijnen los (in zakjes of mandjes) op de balie of in het kantoor werden bewaard. Dit werd een aantal keren waargenomen op met name de locaties Zuidplein en Capelle; na interventie van commissie en teamchefs AT is dat later verholpen. De medicijnkasten en -opslag was vooral op de locaties Spijkenisse en Overkampweg Dordrecht prima op orde.

Ten aanzien van de verstrekking van medicijnen heeft de commissie frequent geconstateerd dat deze taak wordt uitgevoerd door arrestantenverzoekers, die dan, eventueel na (telefonische) consultatie van een arts, de medicatie verstrekken. Reeds in het jaarverslag 2015 heeft de commissie aangegeven dat medicatieverstrekking door een arrestantenverzorger niet per definitie ongewenst is, maar dat consultatie van een arts daarbij een absolute voorwaarde is; de veiligheidsrisico's die onjuiste medicijnverstrekking met zich mee kunnen brengen, mogen niet worden onderschat. De commissie pleit voor frequente communicatie over en regelmatige controle op uniformiteit in de opslag en verstrekking van medicijnen.

Door de niet aflatende aandacht van de commissie voor dit thema in 2016 en de ondersteuning daarbij van de teamchefs AT, merkt de commissie dat de kwaliteit van de opslag en het verstrekken van medicijnen, ten opzichte van 2015 is verbeterd in de eenheid.

N.a.v. de inspecties in 2016, zijn hieronder een aantal noemenswaardige bevindingen opgenomen m.b.t. het thema medische verzorging.

Overkampweg Dordrecht

De medicijnopslag en – verstrekking is op orde; er zijn adequate voorzieningen, ook voor niet meer gebruikte medicijnen. Tevens is er een medicijnverantwoordelijke aangewezen (tevens verantwoordelijk voor minderjarigen). Soms worstelen arrestantenverzoekers nog met de gedachte dat zij zelf (en niet de arts) daadwerkelijk medicijnen verstrekken.

Doelwater

Tijdens een inspectie bleek dat medicijnen los bewaard worden in een mandje op de kast / balie. Verstrekking van medicijnen geschiedt op voorschrift van een arts; alles uitzetten vindt de arts niet altijd noodzakelijk.

Zuidplein

Op deze locatie heeft de commissie tijdens drie achtereenvolgende inspecties moeten constateren dat medicijnen los werden bewaard in een mandje op de kast / balie. Na interventie van de commissie en de teamchef AT, was dit bij de daarop volgende inspectie weer op orde: medicatie werd bewaard in een speciale afsluitbare medicijnkast.

Op deze locatie is geconstateerd dat de FARR-arts medicijnen uitzet in daarvoor bestemde doosjes en hij noteert zijn advies op een formulier dat tevens geregistreerd wordt in BVH. Bovendien is ook op deze locatie een medicijnverantwoordelijke aangewezen.

Marconiplein

In januari 2016 werd op deze locatie een nieuwe medicijnkast opgehangen. Medicijnen worden in deze kast opgeborgen in doosjes voorzien van corresponderende celnummers. Geconstateerd werd wel dat deze kast niet kon worden afgesloten, hetgeen later is opgelost.

Capelle

Op deze locatie heeft de commissie tijdens twee inspecties moeten constateren dat medicijnen los werden bewaard in een mandje op het bureau. Er was geen afsluitbare medicijnkast beschikbaar. Na interventie van de commissie en de teamchef AT, is dit gebrek uiteindelijk verholpen.

Spijkenisse

Op deze locatie is de medicijnopslag en – verstrekking prima op orde. Er wordt gebruik gemaakt van een afsluitbare medicijnkast voorzien van vakjes met daarin doosjes voorzien van celnummers. Ook beschikt men over een afsluitbare kast voor medicijnen die niet meer gebruikt worden. De commissie spreekt haar complimenten uit voor de wijze waarop op deze locatie de medicijnopslag en – verstrekking is georganiseerd; een voorbeeld voor andere locaties!

Minderjarigen in politiecellen

De eenheid Rotterdam houdt gegevens bij van het aantal en de verblijfsduur van (minderjarige) arrestanten. Deze zijn opgenomen in **bijlage 2**. Daaruit blijkt onder meer dat het totaal aantal minderjarige arrestanten in 2016 t.o.v. 2015 is afgenomen, maar het percentage minderjarige arrestanten van het totaal, is toegenomen in 2016 t.o.v. 2015. Tevens blijkt dat het percentage minderjarigen dat langer dan de toegestane verblijfsduur (3 dagen / 72 uur) in een cel verblijft, is toegenomen in 2016; een naar het oordeel van de commissie zorgelijke ontwikkeling.

In tegenstelling tot de hiervoor benoemde objectieve cijfers, gaven verschillende arrestantenverzoorgers de commissie tijdens de inspecties de indruk dat het aantal ingesloten minderjarigen met strafrechtelijke titel enigszins was toegenomen. Dit beeld kan worden verklaard door de toename van het aandeel minderjarigen t.o.v. het totale aantal arrestanten en de toegenomen verblijfsduur van minderjarige ingeslotenen.

Insluiting van minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel komt slechts in een beperkt aantal gevallen voor; in dergelijke situaties worden minderjarige arrestanten overigens zo snel mogelijk overgeplaatst naar een instelling.

Tijdens haar inspecties doet de commissie altijd navraag naar de zorg voor eventuele ingesloten minderjarigen. In 2016 hebben de commissieleden van de eenheid R'dam 70 inspecties uitgevoerd en hebben ter gelegenheid van die inspecties 72 arrestanten gesproken, waarvan 16 minderjarigen. Het algemene beeld is dat de arrestantenverzoorgers ingesloten minderjarigen met de voor hen noodzakelijke specifieke zorg behandelen. Men is, mede door de aanhoudende aandacht van de commissie op dit thema, in de meeste situaties en op de hoogte van de voor minderjarigen geldende specifieke (huis)regels, zoals het recht op bezoek door ouders / advocaat, het apart van volwassenen insluiten en luchten, etc.

Hoewel de kennis van de voor minderjarige ingeslotenen geldende regels in zijn algemeenheid goed op orde is onder arrestantenverzoorgers, beveelt de commissie aan om deze kennis en de speciale aandacht en zorg voor deze groep ingeslotenen, te borgen in werkoverleggen, briefings en trainingen (BHV-oefeningen).

Ter illustratie van en in aanvulling op het voorgaande, zijn hieronder nog enkele noemenswaardige bevindingen opgenomen n.a.v. de inspecties in 2016.

Overkampweg Dordrecht

Tijdens een inspectie op deze locatie werd nadere aandacht besteed aan de behandeling van een 17 jarige arrestant. Aangezien de jongen zeer emotioneel was en hyperventileerde, is de arrestantenverzorger bij hem gebleven tot hij gekalmeerd was. Betreffende jongeman zat reeds 2 dagen op cel en mocht geen contact hebben met zijn ouders. Uit navraag bij de Centrale Post bleek dat dit op verzoek van de recherche in het belang van het onderzoek was geschied. De arrestantenverzorger wist niet of deze interventie was toegestaan of niet. Betreffend commissielid heeft dit voorgelegd aan de leiding met het verzoek de spelregels in soortgelijke gevallen te communiceren

naar de arrestantenverzorgers (met een rol voor de op deze locatie aanwezige medischverantwoordelijke die tevens let op een correcte behandeling van ingesloten minderjarigen). Het insluiten van minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel zou op deze locatie volgens de arrestantenverzorgers nooit voorkomen.

Doelwater

Ook op deze locatie bleek het noodzakelijk de aandacht voor de zorg van minderjarigen aan te scherpen (huisregels, kennis bij de arrestantenverzorgers, stukje extra persoonlijke aandacht). Dit n.a.v. een interview met een minderjarige jongen: De jongen was 's morgens van bed gehaald door een arrestatieteam. Hij was emotioneel en had behoefte om zijn ouders te spreken, maar er was hem verteld niet te mogen bellen. Hij had wel zijn advocaat gesproken, maar wilde zijn ouders zien. Betreffende arrestantenverzorger moest, daarnaar gevraagd door een commissielid, eerst navragen welke de rechten een minderjarige precies heeft. Op zijn cel lagen geen huisregels, laat staan huisregels voor jeugdigen. Er was weinig contact met de jongen, terwijl hij duidelijk behoefte had om zijn verhaal te doen. De jongen werd vriendelijk bejegend, maar meer persoonlijke aandacht was in deze wenselijk geweest.

Insluiting van minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel komt op deze locatie sporadisch voor, ongeveer twee keer per jaar. Deze personen worden in een sociale kamer ingesloten (een kamer met een stapelbed, toilet in een apart hokje en ramen). In alle gevallen worden deze minderjarigen dezelfde dag nog overgebracht naar een gesloten jeugdzorginstelling.

Capelle

Insluiting van minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel komt op deze locatie gemiddeld 1 tot 2 keer per week voor. Er is geen sociale kamer beschikbaar voor deze doelgroep.

Oneigenlijk gebruik van politiecellen (landelijk thema)

De commissie heeft in 2016 bijzondere aandacht geschonken aan het oneigenlijk gebruik van politiecellen (insluiting op grond van een civielrechtelijke titel) t.a.v. twee specifieke doelgroepen: verwarde personen met een psychische aandoening en minderjarigen.

Reeds ter gelegenheid van het jaarverslag 2015 hebben zowel de commissie als de teamchef AT het standpunt ingenomen dat verwarde personen die geen strafbaar feit hebben gepleegd, niet dienen te worden ingesloten in een politiecel. Inzet was en is dat de meest (acuut) verwarde personen die naar inschatting van de politie een gevaar zijn voor zichzelf en de omgeving, worden opgenomen in een GGZ instelling (uitgezonderd verwarde personen die een misdrijf hebben gepleegd of uitsluitend onder invloed zijn van middelen). Dit wordt beoordeeld door de FARR-arts die vervolgens een plek binnen een GGZ-instelling probeert te regelen.

Ondanks deze inzet en de samenwerking tussen politie en GGZ, is ook tijdens inspecties in 2016 weer gebleken dat acuut verwarde personen toch nog eerst naar een politiebureau worden overgebracht voor een eerste beoordeling en dat er niet altijd plaats is in een GGZ-instelling.

Insluiting van minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel kwam in 2016 beperkt voor (zie ook de vorige paragraaf); dit gebeurde in enkele schrijnende gevallen (sociale insluiting).

De commissie spreekt haar zorg uit over het feit dat de acute dienst (na oproep) met enige regelmaat te lang, soms veel te lang, op zich laat wachten. Dit probleem deed zich voor op de locaties Overkampweg Dordrecht, Zuidplein, Marconiplein, Capelle en Spijkenisse.

Oneigenlijke gebruik van politiecellen is verre van ideaal en ongewenst, maar kan onder de gegeven omstandigheden niet altijd worden voorkomen. De commissie onderkent dit, maar stelt daarbij wel als belangrijke voorwaarde dat mochten zich dergelijke (ongewenste) situaties voordoen, de personen in kwestie alsnog ten spoedigste dienen te worden ondergebracht bij de daarvoor bestemde (zorg-/jeugd)instellingen.

Enkele noemenswaardige bevindingen van de commissie m.b.t. dit thema, zijn hieronder vermeld.

Overkampweg Dordrecht

In oktober werd op deze locatie door personeel opgemerkt dat het een aantal maanden niet was voorgekomen dat een verward persoon die geen strafbaar feit had gepleegd, op deze locatie werd ingesloten. Voordien kwam dat gemiddeld 1x per week voor. Het insluiten van minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel zou nooit voorkomen op deze locatie.

Samenwerking met de GGZ blijft moeizaam; men moet regelmatig lang wachten op de acute dienst. Over de inzet van de FARR-arts is men tevreden.

Doelwater

Verwarde personen die geen strafbaar feit hebben gepleegd, worden gemiddeld 5 à 7 keer per week op deze locatie ingesloten. Het doorplaatsen van deze personen naar een geschikte opvanglocatie wordt met name 's nachts als problematisch ervaren.

Minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel worden op deze locatie vrij weinig ingesloten, ongeveer twee keer per jaar. Deze personen worden in een sociale kamer ingesloten. In alle gevallen worden deze minderjarigen dezelfde dag nog naar een gesloten jeugdzorg instelling vervoerd.

Zuidplein

Het aantal verwarde mensen dat ingesloten wordt, blijft op deze locatie een punt van aandacht.

Met enige regelmaat moet men op deze locatie te lang wachten op de acute dienst.

Marconiplein

Met enige regelmaat worden op deze locatie verwarde personen ingesloten. Tijdens inspecties op deze locatie heeft de commissie meerdere keren het signaal gekregen dat het problematisch is om de acute dienst snel op locatie te krijgen (de samenwerking met de GGD verloopt traag / men heeft meestal geen plaats beschikbaar). Er is vaak sprake van lange wachttijden, waardoor ingeslotenen (o.a. verwarde personen) soms onnodig lang op het politiebureau moeten doorbrengen.

Capelle

Verwarde personen die geen strafbaar feit hebben gepleegd worden gemiddeld 1 à 2 keer per week ingesloten op deze locatie.

De commissie heeft tijdens inspecties het signaal gekregen dat de acute dienst regelmatig lang op zich laat wachten; het komt voor dat als er 's morgens wordt gebeld, er pas iemand na 18.00 uur komt. Ondanks het feit dat het politiebureau vlakbij Bavo Europoort is gesitueerd, zegt men dat men dat de wachttijd gemiddeld 6 uur is.

Minderjarigen op basis van een civielrechtelijke titel worden gemiddeld 1 tot 2 keer per week ingesloten op deze locatie. Er is geen sociale kamer beschikbaar voor deze doelgroep.

Spijkenisse

Ook op deze locatie heeft de commissie signalen ontvangen dat bij oproep de acute dienst vaak te lang op zich laat wachten. Het is voorgekomen dat men meer dan 6 uur en zelfs een keer meer dan 16 uur moest wachten.

Als er verwarde mensen worden vastgezet, ervaart men problemen om hen bij een GGZ-instelling ondergebracht te krijgen.

Huisregels

De commissie merkt op dat de beschikbaarheid van huisregels (in meerdere talen) en de verstrekking van huisregels in 2016 doorgaans op orde bleek in de politiecellencomplexen. Uitsluitend Marconiplein bleek, evenals in 2015, een probleemlocatie op dit onderdeel. Het overige, beperkte aantal geconstateerde gebreken werd na interventie van de commissie spoedig hersteld.

De commissie merkt op dat de verstrekking van huisregels op alle locaties in de eenheid toch vrij eenvoudig gestandaardiseerd moet kunnen worden. Dit geldt ook voor de beschikbaarheid van huisregels in verschillende talen en huisregels specifiek voor minderjarigen. Het verbaast de commissie dan ook dat er ieder jaar weer locaties zijn waar dit niet op orde is.

Ter illustratie van het voorgaande, zijn hieronder enkele bevindingen van de commissie vermeld n.a.v. de inspecties in 2016.

Overkampweg Dordrecht

Tijdens een inspectie bleek dat niet alle arrestanten de huisregels hadden ontvangen.

Doelwater

Ter gelegenheid van een tweetal inspecties heeft de commissie geconstateerd dat de huisregels niet standaard werden verstrekt (tijdens deze bezoeken hadden in totaal 5 arrestanten geen huisregels ontvangen). Bij een volgende inspectie bleek dit gebrek weer te zijn hersteld.

Zuidplein

In slechts een enkel geval bleek dat de huisregels niet waren opgehangen in een voorlopig arrestantenverblijf; dat is meteen hersteld. Overigens prima op orde!

Marconiplein

Op deze locatie heeft het de commissie moeite gekost om de verstrekking en het ophangen van huisregels op orde te krijgen. Aanvankelijk werd gesteld dat huisregels niet meer worden opgehangen in cellen en ook niet meer worden uitgereikt bij plaatsing in een cel, omdat ze toch weer als 'propjes' teruggegeven worden. Rechten en plichten krijgt men te horen van de HOVJ en dat is voldoende. Pas na een aantal inspecties kwam in dit standpunt verandering en werden eerst deels en later standaard huisregels uitgereikt.

Verblijfsduur in gerechtsgebouwen (landelijk thema)

Gedurende het jaar 2016 heeft de commissie tijdens haar inspecties op beide rechtbanklocaties meermaals waargenomen dat de verblijfsduur van arrestanten voorafgaand aan een zitting, met enige regelmaat te lang is. De rechtbanklocaties zijn niet ingericht voor langdurig verblijf van arrestanten en missen de daarvoor noodzakelijke (basis)voorzieningen, zoals een luchtplaats, voldoende sanitaire voorzieningen en voeding (ook warme maaltijden). De commissie heeft daarom gedurende 2016 meerdere keren aangedrongen op een zo humaan mogelijke behandeling van arrestanten bij een langer of te lang verblijf, en derhalve waar mogelijk zorg te dragen voor extra voorzieningen als boeken / tijdschriften en broodmaaltijden. Daar is naar tevredenheid van de commissie doorgaans gehoor aan gegeven. Evident is echter dat een langer verblijf dan strikt noodzakelijk, ongewenst blijft.

De arrestantenverzorgers hebben geen invloed op de verblijfsduur van arrestanten in gerechtsgebouwen. Het vervoer wordt georganiseerd en gepland door de dienst DV&O. Factoren als het laat / later aanleveren van strafdossiers en het niet tijdig daarover communiceren, of het kort tevoren wijzigen van de zittingstijden, zijn mede van invloed op een langer dan noodzakelijk verblijf op de rechtbank. De commissie en de teamchef AT realiseren zich dat er meerdere partijen met eigen verantwoordelijkheden betrokken zijn bij het proces van 'intake tot en met de zitting' op een rechtbank: Openbaar Ministerie, Rechtspraak, transportdienst / DV&O, politie / arrestantenzorg. Een beter inzicht in en begrip voor elkaars taken en belangen biedt naar de opvatting van de commissie en teamchef AT de basis voor het vinden van constructieve oplossingen voor het beperken of verkorten van de verblijfsduur van arrestanten op deze locaties. Evenals in het recente verleden zal de commissie ook in 2017 in nauwe samenwerking met de teamchef AT gesprekken daarover initiëren met betrokken partijen.

(Straf)maatregelen n.a.v. recalcitrant of agressief gedrag (landelijk thema)

De commissie heeft tijdens de inspecties in 2016 geen situaties aangetroffen waarin arrestanten vanwege verzet of recalcitrant, agressief gedrag bijzondere (straf)maatregelen opgelegd hebben gekregen. De reguliere werkwijze / procedure is dat indien een arrestant gevaar voor zichzelf of zijn omgeving oplevert, hij of zij, indien nodig met gepast geweld, in een observatiecel wordt geplaatst.

e. Bevindingen van arrestanten

Interviews met arrestanten

Zoals reeds is opgemerkt, heeft de commissie tijdens haar inspecties in 2016 in totaal 72 arrestanten gesproken, waarvan 16 minderjarigen.

Uit de door de commissieleden gevoerde interviews met arrestanten is gebleken dat ingeslotenen in bijna alle gevallen tevreden zijn over de bejegening van arrestantenverzorgers op de betreffende locatie. De bejegening door arrestantenverzorgers wordt gekwalificeerd als vriendelijk en correct, begripvol en oplossingsgericht.

Ondanks de beste intenties van arrestantenverzorgers, lukt het hen helaas niet altijd arrestanten tevreden te stellen tijdens hun insluiting. De door de commissie geïnterviewde arrestanten hebben zich meerdere keren (in 11 interviews) beklagd over het ontbreken van enige tijdsaanduiding op of in de cel, waardoor men gedesoriënteerd raakt of geen enkel besef meer heeft van de tijd die men heeft doorgebracht of nog moet doorbrengen in de cel. Ook werd er enkele keren (in 6 interviews) geklaagd over de matige kwaliteit van het eten (droog, bevroren). In drie gevallen was men ontevreden over het ontbreken van lectuur / literatuur en huisregels.

In een beperkt aantal eenmalige situaties gaf men aan ontevreden te zijn over de temperatuur op de cel, te weinig persoonlijke aandacht, onvoldoende medicijnen en het niet mogen bellen van ouders. In de hier geschetste situaties hebben de arrestantenverzorgers de adviezen van de commissie voorspoedig opgepakt en de tekortkomingen waar mogelijk verholpen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Algemene aanbeveling

De commissie pleit voor standaardisering / uniformering van een aantal relatief eenvoudig en snel te realiseren werkwijzen, procedures en voorzieningen ('quick wins') voor in elk geval alle cellencomplexen:

- Verstrekking van huisregels in verschillende talen (en specifiek voor minderjarigen);
- Beschikbaarheid en zichtbare aanwezigheid van ontruimingsplannen;
- Planning, uitvoering en evaluatie van BHV-oefeningen;
- Inhoud van de BHV-kast op orde + controle aftekenen op lijst;
- Bewaren en verstrekken van medicatie.

Specifieke conclusies en aanbevelingen per onderwerp / thema

- BHV-oefeningen
De commissie wees er in het voorgaande reeds op dat de geplande BHV-oefeningen consequent uitgevoerd, geëvalueerd en uitgeleerd dienen te worden. In dat kader is tevens de geoefendheid van arrestantenverzorgers in werkinstructies en protocollen van groot belang (b.v. hoe te handelen bij – pogingen – suicide). De commissie spreekt haar zorg uit over het uitblijven van de vereiste BHV-oefeningen (ook t.a.v. de locaties met uitsluitend ophoudkamers die in gebruik zijn). Niet uitgesloten kan worden dat arrestantenverzorgers hierdoor op termijn onvoldoende geprepareerd, toegerust of getraind zijn om noodsituaties en calamiteiten op adequate wijze het hoofd te kunnen bieden. Reeds dankzij het (beperkte) aantal uitgevoerde BHV-oefeningen in 2016, konden gebreken of tekortkomingen worden gedetecteerd die anders waarschijnlijk aan de aandacht van arrestantenverzorgers en leiding zouden zijn ontsnapt.
De commissie beveelt aan om alle arrestantenverzorgers te betrekken bij BHV-oefeningen, en opgedane ervaringen en 'best-practices' breed te delen (met en tussen groepen arrestantenverzorgers op alle werklocaties). Tevens verdient het aanbeveling om politiemedewerkers van de 'Noodhulp' en de opsporing deel te laten nemen aan de oefeningen; meer begrip voor elkaars werkzaamheden en belangen, versterkt de onderlinge samenwerking en komt de kwaliteit van arrestantenzorg ten goede. De inzet van figuranten vergroot het realiteitsgehalte van oefeningen.
- Bewaren en verstrekken van medicatie
Door de niet aflatende aandacht van de commissie voor dit thema in 2016 en de ondersteuning daarbij van de teamchefs AT, merkt de commissie dat de kwaliteit van de opslag en het verstrekken van medicijnen, ten opzichte van 2015 is verbeterd in de eenheid. Wellicht ten overvloede wijst de commissie er op dat veiligheidsrisico's die onjuiste medicijnverstrekking met zich mee kunnen brengen, niet mogen worden onderschat. De commissie pleit voor frequente communicatie over en regelmatige controle op uniformiteit in de opslag en verstrekking van medicijnen (o.a. verstrekking medicatie uitsluitend na consultatie arts / gebruik van afsluitbare medicijnkasten, ook ten behoeve van de opslag van niet meer gebruikte medicatie).
De commissie beveelt aan om op alle grote locaties (de zes cellencomplexen) een medicijnverantwoordelijke (coördinator, tevens verantwoordelijk voor de zorg voor ingesloten minderjarigen) te benoemen of aan te wijzen (reeds gerealiseerd op de locaties Zuidplein en Overkampweg Dordrecht).
- Minderjarigen in politiecellen
De commissie realiseert zich dat een langer verblijf van minderjarige arrestanten soms noodzakelijk is in het belang van een strafrechtelijk onderzoek. Niettemin spreekt de commissie haar zorg uit over het in 2016 toegenomen aantal minderjarigen dat langer dan de toegestane verblijfsduur (3 dagen) in een cel verblijft. De commissie zal derhalve (ook) in 2017 scherp toezien op de verblijfsduur van deze kwetsbare groep in politiecellen.

Hoewel de kennis van de voor minderjarige ingeslotenen geldende regels in zijn algemeenheid op orde is onder arrestantenverzorgers, beveelt de commissie aan om deze kennis en de voor deze kwetsbare groep noodzakelijke speciale zorg, te borgen door periodiek aandacht te besteden aan dit thema in werkoverleggen, briefings en trainingen (BHV-oefeningen).

De benoeming of aanwijzing van een verantwoordelijke (coördinator) voor de zorg voor minderjarigen op alle cellencomplexen is zeer aan te bevelen (zie ook de vorige aanbeveling).

- Oneigenlijk gebruik politiecellen / insluiting verwarde personen met een psychische aandoening
Insluiting van personen op grond van een civielrechtelijk titel (personen die geen verdachte zijn van een strafbaar feit) is in principe niet toegestaan.

In het voorgaande merkte de commissie reeds op dat ondanks de samenwerking tussen politie en GGZ op dit dossier de afgelopen jaren, ook tijdens inspecties in 2016 wederom is gebleken dat acuut verwarde personen frequent (naar het oordeel van de commissie te vaak) toch nog eerst naar een politiebureau worden overgebracht voor een eerste beoordeling en dat vervolgens blijkt dat er niet altijd plaats is voor deze kwetsbare doelgroep in een GGZ-instelling. Tevens spreekt de commissie haar zorg uit over het feit dat de acute dienst (na oproep) met enige regelmaat te lang, soms veel te lang, op zich laat wachten.

De commissie pleit voor intensivering van de samenwerking tussen politie en GGZ met als inzet het oneigenlijk gebruik van politiecellen merkbaar terug te dringen. De commissie realiseert zich dat de politie als 24/7 beschikbare, hulpverlenende instantie zich onder omstandigheden moreel en wettelijk verplicht voelt deze kwetsbare doelgroep op te vangen en in te sluiten, met name indien de hiervoor werkelijk en beter geëquipeerde zorgverleners (professionals van GGZ-instellingen) in gebreke blijven / niet aan de vraag kunnen voldoen. Feitelijk is het gebruik van politiecellen voor de insluiting van deze personen ongeoorloofd.

- Vergroten van de bekendheid van de commissie
De commissie beveelt aan een 'flyer' met namen en foto's van de commissieleden, taken en werkwijze van de CTA zowel in hard-copy als digitaal te verspreiden onder AZ- en politiepersoneel (via Intranet politie en in ieder geval opgehangen bij de balies van politiebureaus). Daarnaast periodieke bespreking van de werkwijze van de commissie in werkoverleggen en briefings.
- Tijdsaanduiding in cellen
Tot op heden is nog steeds geen concrete oplossing gerealiseerd voor het ontbreken van een tijdsaanduiding in cellen; dit leidt tot desoriëntatie onder ingeslotenen en komt het welzijn van ingeslotenen niet ten goede. De commissie beveelt aan om in alle cellen een klein (digitaal) klokje aan te brengen; hiermee zijn reeds positieve ervaringen opgedaan in penitentiaire inrichtingen. De teamchefs AT hebben deze optie in beraad en bezien nog of deze optie (ook financieel) haalbaar is.
- Afleggen van wapens
De commissie beveelt aan de regelgeving en het beleid omtrent het dragen en afleggen van wapens in cellencomplexen en andere ruimtes waarin ingeslotenen worden opgehouden, frequent onder de aandacht te brengen van politiemedewerkers tijdens werkoverleggen en briefings.

Conclusies en aanbevelingen van de commissie n.a.v. inspecties van locaties met uitsluitend ophoudkamers

In de eerste plaats merkt de commissie op dat dergelijke locaties, indien zij daadwerkelijk worden gebruikt voor het kortdurend verblijf van arrestanten, altijd dienen te voldoen aan kwalitatief goede arrestantenzorg, m.a.w. de aanwezigheid van professionele arrestantenverzorgers. De commissie stelt zich op het standpunt dat aan deze basisnorm dient te worden voldaan om veiligheidsrisico's zoveel mogelijk in te dammen. Indien wordt ingeleverd op AZ-voorzieningen en arrestantenverzorgers, kan de veiligheid van en kwalitatief goede zorg voor arrestanten onder druk komen te staan. Juist omdat de locaties met uitsluitend ophoudkamers doorgaans slechts sporadisch worden gebruikt voor het (kortdurende) verblijf van arrestanten, heeft het politiepersoneel een verminderd urgentiebesef voor zorg en welzijn van arrestanten, veiligheid en werkprocedures AZ (BHV, suicideprotocollen, etc.). Dit vergroot de kans op ongevallen en andere calamiteiten voor zowel arrestanten als personeel. Men is onvoldoende voorbereid op eventuele noodsituaties.

Gelet op het grote aantal locaties met uitsluitend ophoudkamers, heeft de commissie er bij de teamchefs Arrestantentaken op aangedrongen om inzichtelijk te maken welke van deze locaties nu daadwerkelijk in gebruik zijn en welke locaties weinig of niet gebruikt worden. De commissie heeft geconstateerd dat de in 2016 gebruikte locatielijst helaas niet meer 'up to date' is: het aantal vermelde ophoudkamers per locatie is niet altijd correct en enkele locaties met ophoudkamers die volgens de lijst niet meer in gebruik zijn, worden nog wel degelijk gebruikt (soms sporadisch, soms vaker). Deze onduidelijkheid geeft een verwarrend beeld bij de commissieleden en maakt dat de inspecties minder efficiënt kunnen worden uitgevoerd. Een 'up to date' locatielijst is derhalve zeer gewenst.

Tevens beveelt de commissie aan om het aantal ophoudlocaties terug te brengen. Belangrijke voorwaarde daarvoor zou zijn een (betere) spreiding van de nog in gebruik zijnde ophoudlocaties over het gebied van de eenheid: geen ongewenst lange vervoersbewegingen met arrestanten en tegelijkertijd voldoende bereikbare locaties voor de Noodhulp. De commissie heeft de teamchefs AT wederom verzocht deze optie te bespreken met de eenheidsleiding van de politie. Graag verneemt de commissie welke oplossingsrichtingen de eenheidsleiding ziet in deze.

De commissie heeft ter gelegenheid van het Jaarverslag 2015 reeds aangegeven dat de teamchef AT meerdere keren is verzocht duidelijkheid te verschaffen omtrent eventuele specifiek voor ophoudkamers geldende wet- en regelgeving; een noodzakelijke behoefte van de commissie om een gedegen kwaliteitsoordeel te kunnen verbinden aan de geconstateerde situaties tijdens inspecties van ophoudkamers. Op 9 augustus 2016 is een (nieuw) Landelijk Reglement Arrestantenzorg vastgesteld, waarin (deels) kwaliteitsnormen zijn opgenomen die voor ophoudkamers gelden. Tevens is in opdracht van het Landelijk Centrum-CTA onderzoek gedaan naar het toetsingskader voor CTA's. Het onderzoeksrapport (d.d. 15 augustus 2016) heeft o.a. meer duidelijkheid gegeven over de kwaliteitseisen die CTA's kunnen hanteren bij de inspecties van ophoudkamers. Eén van de aanbevelingen uit het rapport is om een inspectieformulier te ontwikkelen dat recht doet aan de verschillende kwaliteitseisen per type locatie (cellen, ophoudkamers, arrestantenverblijven in rechtbanken). Dit nieuwe inspectieformulier is met ingang van 1 januari 2017 in gebruik genomen.

Beknopte lijst met aandachtspunten t.a.v. de rechtbanklocatie Rotterdam

- Het komt regelmatig voor dat arrestanten te lang op de rechtbank moeten verblijven in afwachting van de zitting. De planning van zittingen en de vervoersbewegingen dienen beter op elkaar te worden afgestemd.
- Een luchtplaats / rookgelegenheid wordt nog steeds gemist, zeker zolang de nu vaak te lange verblijfsduur van arrestanten in afwachting van hun zitting, niet kan worden ingekort. Een ingrijpende, kostbare verbouwing en derhalve geen reële optie op dit moment.
- Er dienen altijd huisregels voorhanden te zijn en te worden uitgereikt. Op deze locatie is men van mening dat geen huisregels uitgereikt hoeven te worden. In augustus werd gemeld dat de huisregels alsnog zouden worden opgesteld, gevolgd door goedkeuring van het OM.
- Medicijnen worden niet conform de regels bewaard in een af te sluiten medicijnkast. Niet meer gebruikte medicijnen worden eveneens niet bewaard in een afgesloten medicijnkast bewaard; iedereen kan erbij. In augustus is geconstateerd dat medicijnen worden bewaard in een stellingkast; nog niet conform de procedure.
- Sinds april / mei 2016 is voor deze locatie een ontruimingsplan vastgesteld. Dit plan dient op meerdere plaatsen in het complex duidelijk zichtbaar te worden opgehangen; dit is voorlopig slechts op één plaats gerealiseerd (op het whiteboard tegenover de Centrale Post).
- Er is zeker 2 jaar geen ontruimings- of BHV-oefening gehouden en er is nog geen planning bekend. BHV-oefeningen kunnen door arrestantenzorg zelf gepland worden en hoeven niet, zoals eerder werd aangegeven, door de rechtbank te worden gepland.
- Er zijn geen BHV'ers aanwezig en van een aantal collega's is de BHV verlopen; er is geen scholing.
- Er is geen goed gemonteerde BHV-kast op de cellenafdeling aanwezig; op de Centrale Post lag een 'krat' met enige inhoud op een kast. Er is geen controle op de inhoud. BHV-krat is omstreeks

augustus verplaatst naar een stellingkast. Alle benodigdheden bleken aanwezig, echter de aftekenlijst voor de inhoud ontbreekt.

- De sanitaire voorzieningen zijn te beperkt; er zijn slechts 2 toiletten gerealiseerd op deze locatie. Te weinig toiletten voor teveel arrestanten levert extra druk op. Wel is de schoonmaak van het sanitair verbeterd: er wordt 2 keer per dag schoongemaakt.
- Meerdere cellen zitten vol met graffiti, brandplekken en viltstift. De cellen zouden wel recent geleverd zijn (?).
- In het arrestantencomplex ontbreekt een pantry: er is behoefte aan een kleine keuken voor voeding en warme dranken. Dit levert tijdswinst op / meer tijd voor arrestantenzorg. Wel is een dranken- en koffieautomaat geplaatst.
- Er is behoefte aan het aanbrengen van luikjes in de celdeuren (in plaats van de huidige kijkgaatjes). Vanuit het oogpunt van brandveiligheid gewenst: bij brand in één van de cellen kan de brand worden bestreden via het luik (celdeur hoeft niet open, minder kans op overslaan van de brand). De teamchef AT geeft de voorkeur aan het openen van de celdeur. Vanuit het standpunt van een humane bejegening van de arrestant begrijpelijk; vanuit het perspectief van de (brand)veiligheid echter niet.
- Frequentie controle van de klimaatbeheersing is gewenst; deze blijkt niet altijd optimaal te werken. Op de gangen blijft het warm, in de ophoudkamers is het koud. Men heeft dit ondervangen door de levering van extra dekens vanuit bureau Doelwater; een andere oplossing lijkt nog niet voorhanden.

Beknopte lijst met aandachtspunten t.a.v. de rechtbanklocatie Dordrecht

- Regelmatig een te lange verblijfsduur van arrestanten op deze locatie; men kan ook niet luchten / roken. Daarom is het in het kader van humaan beleid wenselijk boeken / tijdschriften aanwezig te hebben en (extra) broodmaaltijden voor noodgevallen.
- Er is nog steeds behoefte aan een rook-/luchtplaats, kan vanwege de slechte staat (losliggende tegels) helaas al meer de 4 jaar niet worden gebruikt. Hiervoor zouden geen financiën beschikbaar zijn; dit gebrek zou toch opgelost moeten kunnen worden.
- Huisregels zijn uitsluitend beschikbaar in de Nederlandse taal; worden niet altijd uitgereikt en zijn (dus) niet altijd bekend bij arrestanten.
- In 2016 werd gemeld dat BHV-oefeningen jarenlang niet zijn gehouden, en dat de rechtbank daaraan niet wenste mee te werken. In oktober 2016 zijn (eindelijk) duidelijke afspraken over BHV oefeningen gemaakt met de rechtbank. De eerste vervolgstap is reeds gezet: arrestantenverzorgers hebben in november / december 2016 zelf een BHV-oefening opgezet en uitgevoerd. Nu nog doorontwikkelen en professionaliseren in 2017, waarbij ook de commissie wordt betrokken.
- De BHV-kast is niet altijd volledig gevuld en de aftekenlijst voor de BHV-kast ontbreekt.
- De fouilleringsprocedure dient te worden aangescherpt; arrestanten moeten 'pieploos' door een detectiepoortje lopen. Indien nodig wordt de arrestant oppervlakkig gefouilleerd. Het komt regelmatig voor dat een arrestant een aansteker, een lucifer, shag, drugs of medicatie binnensmokkelt.
- Het camerasysteem is verouderd; reeds meerdere keren aan de orde gesteld.

1 BIJLAGE 1 – Overzicht inspectiebezoeken 2016

Inspectielocaties	Aantal bezoeken	Datum inspectie	Aantal ingeslotenen	Aantal gesproken ingeslotenen	Waarvan minderjarig (gesproken)
Doelwater	10		139	10	3
Oud & Nieuw (5 R'damse bureaus)		31-12-2015 / 01-01-2016	--	--	--
		03-02-2016	16	3	1
BHV oefening		04-02-2016	--	--	--
Bekerfinale Feyenoord - Utrecht		24-04-2016	38	--	--
BHV oefening		09-05-2016	--	--	--
		20-05-2016	22	2	--
R'dam Unlimited		30-07-2016	--	--	--
		30-08-2016	20	2	1
		24-10-2016	24	2	--
		24-11-2016	19	1	1
Zuidplein	8		80	14	4
		07-02-2016	14	--	--
BHV oefening		31-03-2016	--	--	--
		03-04-2016	20	3	1
Huldiging Feyenoord		24-04-2016	5	2	--
		29-05-2016	9	2	--
		29-08-2016	9	1	1
		22-10-2016	11	3	1
		02-12-2016	12	3	1
Marconiplein	7		56	8	4
		29-01-2016	10	1	--
BHV oefening		01-03-2016	--	--	--
		23-03-2016	17	2	1
		22-05-2016	12	1	1
		29-07-2016	3	1	1
		26-10-2016	4	1	--
		05-12-2016	10	2	1
Capelle	7		58	12	2
		07-02-2016	9	2	--
BHV oefening		15-03-2016	--	--	--
		26-03-2016	14	2	--
		27-05-2016	7	2	1
		28-08-2016	16	3	1
		23-10-2016	6	2	--
		07-12-2016	6	1	--
Spijkenisse	7		21	5	0
		06-02-2016	1	1	--

		16-03-2016	--	--	--
BHV oefening		19-04-2016	--	--	--
		10-05-2016	1	--	--
		30-08-2016	13	1	--
		24-10-2016	5	2	--
		02-12-2016	1	1	--
Dordrecht	7		68	12	3
Oud & Nieuw		01-01-2016	20	--	--
		05-02-2016	8	2	1
		24-03-2016	12	3	1
		17-05-2016	2	1	--
		02-09-2016	6	2	1
		21-10-2016	8	2	--
		30-11-2016	12	2	--
Rechtbank R'dam	7		105	4	0
		01-02-2016	50	--	--
		07-04-2016	8	1	--
		20-05-2016	--	--	--
		27-05-2016	24	--	--
		03-08-2016	--	--	--
		21-10-2016	23	3	--
		15-11-2016	--	--	--
Rechtbank Dordt	7		7	7	0
		28-01-2016	--	--	--
		23-03-2016	--	--	--
		28-06-2016	--	--	--
		29-08-2016	--	--	--
		14-10-2016	1	1	--
		20-10-2016	4	4	--
		25-11-2016	2	2	--
VAV locaties	10		0	0	0
Ridderkerk		22-08-2016	--	--	--
Vlaardingen		30-08-2016	Niet meer in gebruik		
Schiedam		31-08-2016	--	--	--
R'dam Noord		31-08-2016	--	--	--
R'dam Taborstraat		19-09-2016	Niet meer in gebruik		
R'dam Taborstraat		20-10-2016	Niet meer in gebruik		
R'dam Maashaven nz		20-10-2016	--	--	--
R'dam Gr.Hilledijk		20-10-2016	Niet meer in gebruik		
R'dam H.Dullaertpl.		20-10-2016	Niet meer in gebruik		
Maassluis (tijdelijk in gebruik tijdens landelijke intocht St.Nicolaas		12-11-2016	Niet meer in gebruik		
TOTAAL	70		534	72	16

BIJLAGE 2 – Tabellen: aantal en verblijfsduur (minderjarige) arrestanten 2016

Eenheid Rotterdam (2016)

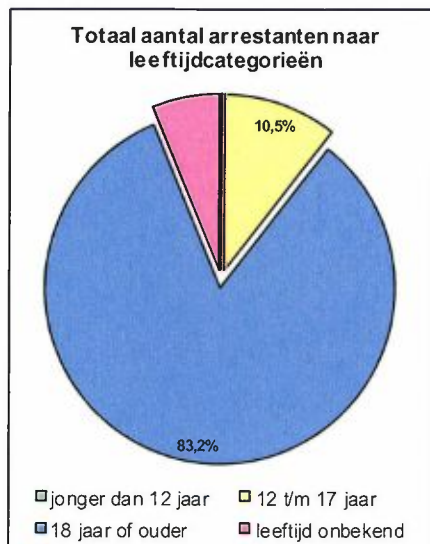
Naar leeftijd

Aantal arrestanten (2016)	Maand												2016
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	
jonger dan 12 jaar	0	0	3	4	0	1	2	3	11	3	1	2	30
12 t/m 17 jaar	441	394	321	334	296	339	287	282	309	289	317	303	3.912
12 t/m 15 jaar	228	207	152	165	139	165	124	115	131	132	140	132	1.830
16 t/m 17 jaar	213	187	169	169	157	174	163	167	178	157	177	171	2.082
18 jaar of ouder	2.706	2.553	2.789	2.704	2.654	2.546	2.456	2.551	2.455	2.571	2.612	2.412	31.009
leeftijd onbekend	2.060	26	22	35	24	19	26	35	20	19	22	26	2.334
Totaal	5.207	2.973	3.135	3.077	2.974	2.905	2.771	2.871	2.795	2.882	2.952	2.743	37.285

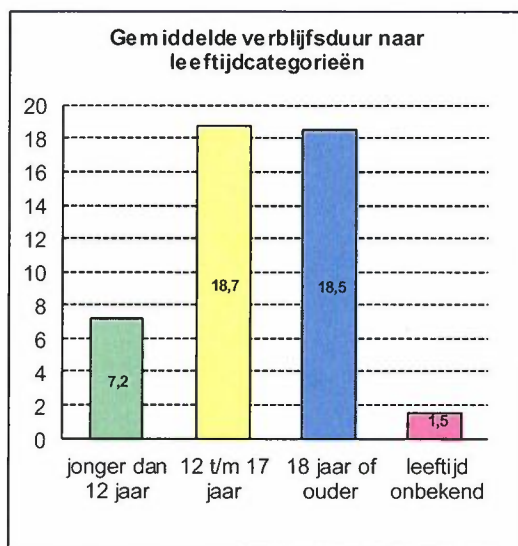
Percentage arrestanten van het totaal (2016)	Maand												2016
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	
jonger dan 12 jaar	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,4%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%
12 t/m 17 jaar	8,5%	13,3%	10,2%	10,9%	10,0%	11,7%	10,4%	9,8%	11,1%	10,0%	10,7%	11,0%	10,5%
12 t/m 15 jaar	4,4%	7,0%	4,8%	5,4%	4,7%	5,7%	4,5%	4,0%	4,7%	4,6%	4,7%	4,8%	4,9%
16 t/m 17 jaar	4,1%	6,3%	5,4%	5,5%	5,3%	6,0%	5,9%	5,8%	6,4%	5,4%	6,0%	6,2%	5,6%
18 jaar of ouder	52,0%	85,9%	89,0%	87,9%	89,2%	87,6%	88,6%	88,9%	87,8%	89,2%	88,5%	87,9%	83,2%
leeftijd onbekend	39,6%	0,9%	0,7%	1,1%	0,8%	0,7%	0,9%	1,2%	0,7%	0,7%	0,7%	0,9%	6,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Gemiddelde verblijfsduur in uren (2016)	Maand												2016
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	
jonger dan 12 jaar			2,8	0,3		0,5	5,2	12,3	3,7	5,2	1,6	50,4	7,2
12 t/m 17 jaar	19,9	18,5	18,5	19,2	17,6	19,9	20,1	21,4	16,7	18,0	18,4	15,9	18,7
12 t/m 15 jaar	18,8	14,0	14,6	16,8	16,0	18,1	18,3	18,8	12,3	18,6	15,9	13,6	16,3
16 t/m 17 jaar	21,1	23,5	21,9	21,6	19,1	21,6	21,4	23,1	19,9	17,5	20,5	17,6	20,8
18 jaar of ouder	17,7	19,0	18,2	18,4	18,2	18,3	18,3	18,7	18,7	19,0	18,1	19,6	18,5
leeftijd onbekend	0,1	10,9	13,9	12,2	9,6	17,0	12,0	14,2	10,0	12,2	13,5	9,0	1,5
Totaal	10,9	18,8	18,2	18,4	18,1	18,5	18,4	18,9	18,4	18,8	18,1	19,1	17,5

Percentage totaal aantal arrestanten naar leeftijdscategorieën (2016)

Gemiddelde verblijfsduur in uren naar leeftijdscategorieën (2016)

Verblijfsduur minderjarige arrestanten minder / meer dan 72 uur (3 dagen) – 2016

